

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

1 Octobre 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 306

ABONEMAN:

Seneliği [24Nushâ] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene

1 Teşrinievel 1930

birleşmeleri sûretiyle hasıl olan adalarda hepsi birlikde yaşarlar.ve (Antropoid Demuvazel) gibi şekil ve âdetce kendilerine yakın olan diğer nevilerin birlikde yaşamalarına mümâneat etmezler. Seyahat esnasında müvakaten incekleri mahallere evvelce bir keşif müfrezesi göndererek teftiş ettirdikleri gibi cemâatce bulundukları yerlerde etrafda nöbetçiler bulundurarak umûmî emiyet ve selâmeti te'min ederler; geceleri cemaatin bütün efradi başlarını kanatlarını altına sokarak uyudukları halde bekçi uyumaz. daimâ etrafı gözetler, bir tehlike his eder, etmez, derhal acı, acı bağırarak cemaati uyandırır'

30 sene kadar evvel Musul'a giderken göllerde bir kaç def'a bunların sürülerine rasgeldim; çifte av tüfengimle birini vurmak istedim; ben haylı uzakta iken nöbetçiler kalkarak bağrışıp kabileyi uçurdular: pek uzakta attığım kurşunlarda isabet etmediler. Musulda eşraftan birinin evinde, tavuk, horoz gibi ehli kuşlardan çok ziyade münis bir turna gördüm. Turnalar hurriyet halinde en korkunç bir düşman olmak üzere tanıdıkları insanlardan pek ziyade kaçdıkları halde insan eline düşüpde eyi müamele görünce en sadık bir insan dostu, ve sevilip okşanmaktan pek memnun olarak teşekkür hislerini türlü, türlü evza' ve harakât ile ibraz eder; kendisini sevenleri pek sever ve onlarla daimâ birlikte bulunmak ister; bilakis fena bir müameleyi aylarca, yıllarca unutmaz; hasılı kuş şeklinde bir insan gibidirler.

Turnalar hürriyet halinde istirahat ettikleri ve ya esaret halinde eyi bir muameleden memnun oldukları zaman sevinçlerini adeta bir dans denilebilecek derecede muntazam harakâtla ibraz ederler, sağa, sola, ileriye geriye sıçrar ve yerden taş ve yâ ağaç parçalarını alarak havaya atıp yere düşmeden yine tutmak gibi marifetler gösterirler ve uçarak havada muntazam daireler çevirirler.

Turna gerek her nev'i gerek az çok kendileri gibi yaşayan kuşlarla hakiki bir dosluk peydâ eder. Zeve ve zevce yekdiğerine pek ziyade sâdakât gösterirler; mamafih yalnız aşk ve şehvet zamanlarında kıskançlık saikası ile değil ilerde de heh nevilerle kavga ettdikleri vâkı olduğu gibi bazan seyahatları esnasında bir çok erkeklerin bir dişi üzerine hücum ederek onu, gağa darbeleriyle seyahat da kendilerine refakat edemiyecek hir hâle getirdikleri bir çok def'a görülmüştür. (Les merveilles de la nature) ya'ni «Tabiatın acibeleri» namındaki kitapda bu şedit

muamelenin, bir cürmünden dolayı lahık olmuş mamahkeme kararı icra ediliyor gibi vuku bulmakda*olduğu söyleniyor.

Turnalar sıcak iklimlerde kışı geçirerek vatanlarına avdet edince yuva yapmak istedikleri mevkilere çift, çift ayrılırlar,ve kendilerine pek yakın mesafelerde diğer çiftlerin ikametlerine müsaade etmezler, Yuvalarını saz, kuru ot, ve saire ile toprak üzerinde fakat uzaktan yakından, kolay kolay görünmeyecek mevkilerde yaparlar ve yuvanın mevkii anlaşılmamak için gelirken, giderken, bilhassa insanlara görünmeye pek ziyade ihtihatla dikkat ederler.

Dişi yalnız iki ve nadiren üç yumurta yapar ve üzerine dişi ve erkek münavebe ile otururlar; biri yumurtlar üstünde bulunurken diğeri etrafı tarassut için bekçilik eder; yumurtalar badehu yavrularının taaruzundan masuniyetlerini te'min için itthâz ettikleri her türlü tedbirlere ilaveten yuvada görünmek için yuvanın etrafındaki toprakla tüylerini boyarlar. Bu toprak boyası su ve yağmurla çıkmadığından, toprağın tükrükleriyle ıslatmak suretil rengi tespit edildiği fennî tahlil ile anlaşılmıştır.

Turnaların zekâ ve basiretleri binlerce senelerden beri dünyanın her tarafında malûm olduğu gibi eski Mısırlıların (Hiéroglyphe) Hiéroglif denilen ve şekil ve resimlerden ibaret olan yazılarında kıyaset ve teyekkuz mânalarını ifade eder.

SON

Ebübekir Hâzim

BÜYÜK MİLLETLERİN RUHLARI

İngilterede Milkiyet hakkı

Bütün XVIII inci asırda ve XIX uncu asrın bir kısmında cari olan son bir mu'amele, büyük arazi sahibi centelmani, etrafında bulunanların tamamen hüdavendi mutlaka kılar.Elizabeth kavanini mevzu'asıParuvas(Paroisse)ın ya'ni daire'i diniyyenin autonomiasını kuvvetli bir suretde teşkil ve tanzim etmisdi ; XVIII inci asır kavanini mevzu'ası, saltanatın tamamen zıddını iltizam eder; Paroiasse hükkâmının sıfat ve selahiyetlerini nez' ve bu selahiyetleri «Justice of the peace» e yani sulh hakimliğine verir. Bunlar fakirler vergisinin mikdarını ve i'anelerin sureti tevzi'ini tayin eden (Justice)ler, mahkemelerdir. Müruri zamanla fukara vergisi mahallî bir vergi enmuzeci üzerine rüsumı munzamme (Centimes additionnels) aşılana bir dal oldu. Bu suretle

devlet vergilerinin büyük bir hissesi, İngiliz prensibi mucibince bu vergiyi verenlerin değil, tabakai balâdan müntahab ve mecburiyüliktide bir (Autorité) nin re'iyine mu'alak bulunur. Vakı'a verginin bütün ağırlığını çeken toprak olduğundan, hakikati halde varidatı devletin istimalinde rey sahibi emlak sahibleridir. Son bir imtiyaz, bu vaz'iyeti itmam ve tarsin eder. (Lordlar Kamarasına) [ya'ni Â'yan Meclisine] yalnız emlak sahipleri âza olarak girebilir. Büyük bir malikâneye malikiyet, patentelerinin [yani Lordlar Kamarasına dühûl ruhsatna mesinin] şartı evvelidir. Emlak vergisinin tereffü'u, onları ancak (Avam Kamarası) na kabili intihab kilar. Bunların büyük ceb köy-leri, (Bourgs de poche [*]) ları da vardır ki bunların hanelerine ve topraklarına malikbulunurlar. Bunların para mukabilinde satılmaya

âmade hey'et (Corporation) larını yüksek ve peşin nakd para ile satın aldıkları «bozulmuş küçük kasaba (Bourgs pourris)» leri ve hatta şehir (cité)lerivardır. Bir resim bu vaz'iyeti

içmal ederek tefhim eder: XIX uncu asrın bi-dayetinde 658 âzadan 487 si bıkuvye, lordlar ve zengin emlak sahipleri tarafından tayin olunmuşdu.

Nüfuz ve iktidarındaki bu azim tezayüd gantıyyi, etrafında inkişaf eden yeni millet içinde garip (Excentrique) bir mevki işgal etmeğe vardi. «gantry» bu yeni milletin içinde, gittikçe artan mütenakız ve muhite uymaz bir rol oynamaktadır. Arazi milkiyeti ve arazinin mültezimleri bugün dahi ayrı bir nesim ile muhat olan ve meyli yeni cemiyeti iktisadiye kanununa henüz uymamış bulunan ayrı bir âlem teşkil etmektedir. Toprak gibi her kese lâzım bir şey'in usuli ve yapma bir igtisab ile bir inhisar mevzu'u olması, istihlâf muamelesi ile âdeta saha'i tedavülünden çıkarılması, bütün arazinin vasi' bir tarzda — ya'ni geniş sermaye isti'mallerile — ve — mukata'a gibi — en ziyade keyfe tabi' bir usulde istismarı, hülâsa'i kelâm toprağa

malikiyyete merbut feva'idi siyasiye ve ictimaiye sebeble arazinin ehemmiyet ve emniyeti irad ile ölçülen kıymeti sabiteyi kayp ederek bir keyfi ve hava'i bir zibü zinet eşyası kıymetini alması bunlar hep, toprak milkiyetini, gerek iktisaden, gerek kanunen, tamamen tefrid edilmiş bir daireye atmış ve atmakta bulunmuşdur.

Toprağın üstüne muhkem bir surette oturmuş bu derece nailiyetli bir sınıf «göz yummak [Le laisser faire]» politikasının tevliid ettiği heyecanlara karşı nasıl bir az aleyhdar bulunmaz? böyle bir sınıf, her nevi' selahın esası ve hürriyeti ferdiyenin en yüksek derecede mültezimi olan «hayat için mücadele»nin feva'idini nasıl anlar? Seviyesini arayan, erbabı liyakatin lâ-yenkati' âmed şüdü, kıymetini buldurmakta, bundan istifade etmekde mahir ellere geçen nimetü yesarın tedavülü hep bu sınıfın haricinde

vuku'a gelir ve bunları asla im-ren dirmez. Bu sınıf, imtiyazlı mevki'leri kanuna istinad ile payidar olanve ihtiyari veya ıztırrari filanthropa [insaniyetperverlik] ile bakemali şa-

GELECEK NESİLLERE

**Kaplar ekvamı bir ağuşi mu'azzam oldum,
Saçdım eşfâk mesafata, husumet biçerek,
Sunulur ruhumuza kevseri irfan ü vefa.
Geçdiğim vadi'i küfranda, susuzluk içerek.**

AB. Dj.

nü ihtisam satın alınabilen sabit bir âlem teem-mül etmiş ve teem-nül etmekte bulunmuşdur. Bu sınıfın sevkı tabiileri kendisini her zaman pederşahi bir hükûmete ve insani (Humanitaire) bir teşria doğru tevecih etmiştir. Bütün iktidarların, bütün selahiyetlerin sulh mahkemesinin (Justice de paix nin) elinde mezc ve tevhide ile, tamamen İngilizi bir tarzda, hükûmeti pederşahi tahakkuk etdirmişdi. Bu sınıf ancak, dün anlayabildi ki selahiyat idariyye, kendisi için fazla bir derecede «technique», fazla bir derecede mürekkeb, fala bir derecede müşkâfane; za'f veya noksanî cesaret eseri olarak değil ancak ademi ehliyetini his ve idrâk ile bundan ferağat etti. İnsaniyetperverane teşri' (La législation humanitaire) e gelince: Kraliçe Elizabeth, zamanında, (gentry) fukara kanunu (Les lois des pauvres) nun büyük icrakârı oldu. Hatta menkul emvali, derecesinde vergiye tabi' tutan ilk nizamnamenin ahkâmına muhalif olarak umuri hayriyye vergilerini kendi üzerine aldı. Bunu kendisine mahsus bir iş yaptı. İkinci Charles zamanında, «Anti ekonomik» maddelerin

[.] Vaktile bizde arpalık, tımar namı ile büyük bir köyün ve hatta bütün bir kasabanın a'şarına ve âdeta bütün arazisine nev'ima mutasarrıf olan rical vardı ki bunlara zaim derlerdi.